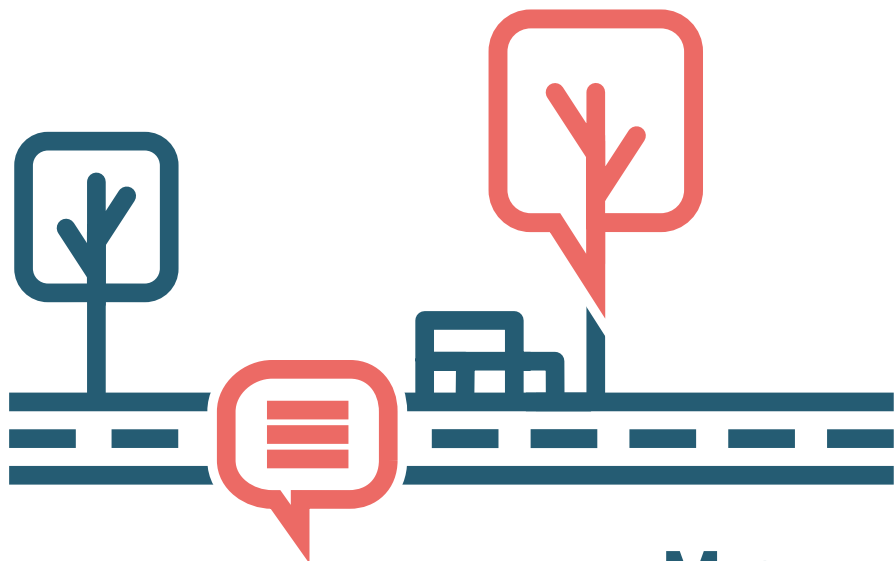

NARZĘDZIOWNIK OBYWATELSKI

**Współdecyduj o tym,
co dzieje się w Twojej gminie.
Dowiedz się, jakie narzędzia
mogą Ci w tym pomóc.**

**Masz
Głos**

Podjmij inicjatywę

PODEJMIJ INICJATYWĘ

Inicjatywa lokalna to wspólne przedsięwzięcie mieszkańców oraz władz samorządowych lub jednostek im podległych, np. szkół czy domów kultury. Zgodnie z art. 19. *Ustawy o działalności pożytku publicznego*, w realizację inicjatywy obie strony angażują czas, wkład materialny i/lub finansowy, a wielkość tego wkładu określa dwustronna umowa. Inicjatywa może dotyczyć niemal każdej sprawy, której rozwiązanie mieści się w kompetencjach danego samorządu – gminy, powiatu lub województwa. Władze mają obowiązek uchwałą określić tryb składania i oceny wniosków o realizację inicjatywy.

PODPOWIADAMY: Jeżeli w Twojej gminie nie ma uchwały o inicjatywie lokalnej, to możesz złożyć do rady gminy wezwanie do usunięcia naruszenia prawa. Jeśli rada gminy nie podejmie uchwały, skieruj skargę do wojewody lub Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Brak uchwały o inicjatywie lokalnej ogranicza władzom możliwość rozpatrzenia Twojego wniosku i w ten sposób narusza Twoje obywatelskie prawo do inicjatywy lokalnej.

DYSPONUJ BUDŻETEM

Budżet partycypacyjny (obywatelski) to wydzielona część budżetu gminy. Wydawany jest na cele wskazane i wybierane przez samych mieszkańców. Gminy mają dużą swobodę w regulowaniu zasad budżetu partycypacyjnego, np. określają jego wysokość oraz rodzaje projektów, które można zgłaszać. Zazwyczaj najwięcej z nich dotyczy lokalnej infrastruktury: remontów ulic, budowy ścieżek rowerowych, ale też np. finansowania segregacji odpadów, uruchomienia linii autobusowej. Budżet obywatelski wprowadziło już kilkaset miast w Polsce. Jest to bardzo dobre narzędzie wspierania aktywności mieszkańców.

PODPOWIADAMY: Jeśli radni Waszej gminy nie wprowadzili regulacji w sprawie budżetu partycypacyjnego, wystąpcie do nich z wnioskiem o podjęcie takiej uchwały.

PROJEKTUJ UCHWAŁY

Wiele gmin dopuszcza już obywatelską **inicjatywę uchwałodawczą**, czyli składanie przez grupy mieszkańców własnych projektów uchwał rady gminy. Obywatelski projekt dotyczyć może dowolnej sprawy pozostającej w gestii rady, np. planowanych lub podejmowanych inwestycji, zmiany nazw ulic, działania szkół czy wysokości opłat komunalnych. Warunkiem wprowadzenia obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej jest wpisanie takiej możliwości do statutu gminy – powinien określać choćby ile podpisów trzeba zebrać pod projektem, aby został rozpatrzony przez radę, i jak szybko trafi on pod obrady.

PODPOWIADAMY: Jeśli w statucie Twojej gminy brakuje odpowiedniego zapisu, zwróć się o jego wprowadzenie. Za podstawę prawną obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej uznaje się art. 3, 18, 22 i 40 *Ustawy o samorządzie gminnym*.

**Chciecie decydować o tym,
co dzieje się w Waszej okolicy?**

Chciecie działać?

Zgłoście się do akcji Masz Głos!

- pomożemy Wam realizować inicjatywy lokalne
- mamy dla Was publikacje, szkolenia, wsparcie specjalistów
- poznacie działaczy z całej Polski – wymienicie się doświadczeniami pomysłami!

DZIEL SIĘ POMYSŁAMI, ZGŁASZAJ WĄTPLIWOŚCI, WYRAŻAJ OPINIE

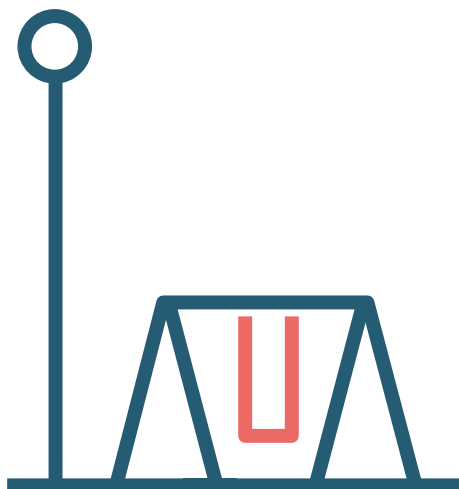
Konsultacje społeczne to narzędzie często niedoceniane. Mieszkańcy widzą ich słabość w tym, że ich opinie wyrażone podczas konsultacji nie mają charakteru wiążącego; władze samorządowe – że do udziału w konsultacjach mieszkańcy często się nie palą. W dodatku tylko nieliczne decyzje muszą być konsultowane. Ustawowy obowiązek dotyczy np. projektu nowego planu zagospodarowania przestrzennego czy utworzenia jednostki pomocniczej gminy np. sołectwa. A może przerwać to błędne koło, podnieść znaczenie konsultacji, a także rozszerzyć ich zakres? Zwróćcie się do swoich radnych o przyjęcie uchwały określającej lokalne zasady prowadzenia dialogu. Powinna ona m.in. określać przypadki, kiedy konsultacje są prowadzone, nawet mimo braku ustawowego obowiązku. Warto również uregulować standardy prowadzenia konsultacji: kanały informowania mieszkańców, czas trwania, sposoby zbierania uwag i opinii – ustawowe wymogi traktując jako minimum.

PODPOWIADAMY: Konsultacje wcale nie muszą ograniczać się do kolejnych spotkań z mieszkańcami, czy składania pisemnych uwag. Wykorzystajcie internetowe formularze, SMS-y, sondaże, bądź zorganizujcie spotkania z ekspertami.

ZADBAJ O FUNDUSZE DLA WSI

Fundusz sołecki to wydzielona w budżecie gminy kwota zagwarantowana dla poszczególnych sołectw na przedsięwzięcia mające na celu poprawę warunków życia ich mieszkańców. Wysokość kwoty zależy od zamożności gminy i zazwyczaj zawiera się w przedziale od kilku do kilkunastu tysięcy złotych. Dzięki środkom z funduszu sołeckiego można przykładowo zbudować nowy lub odnowić istniejący plac zabaw, kupić wyposażenie świetlicy, naprawić uliczne oświetlenie czy zorganizować festyn. Pieniądze z funduszu sołeckiego przyznawane są na podstawie przyjętego przez zebranie wiejskie wniosku do wójta. W myśl przepisów *Ustawy o funduszu sołeckim*, przedsięwzięcia z niego finansowane muszą być zgodne z zadaniami własnymi gminy oraz służyć poprawie warunków życia mieszkańców, a decyzja mieszkańców o przeznaczeniu pieniędzy jest wiążąca.

UWAGA: Chociaż o przeznaczeniu funduszu decydują mieszkańcy (na zebraniach wiejskich), to o jego utworzeniu decydują radni. Sprawdźcie, jak sytuacja wygląda w Waszej gminie i w razie potrzeby namówcie radnych, by podjęli uchwałę o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego.

Akcja **MASZ GŁOS** to ogólnopolska inicjatywa, która wspiera mieszkańców w działaniach na rzecz ich najbliższego otoczenia. Od 2006 roku pomagamy osobom z całej Polski wprowadzać zmiany, współpracować z władzami i angażować innych do działania.

Udowadniamy, że wszyscy możemy mieć wpływ na to, co dzieje się na naszym podwórku, w gminie i powiecie.

Jeżeli masz pomysł na zmianę, chcesz działać i mieć wpływ na życie Twojej lokalnej społeczności, dołącz do akcji!

Więcej informacji znajdziesz na stronie

www.maszglos.pl

oraz na naszym profilu na Facebooku

www.facebook.com/maszglos

Skontaktuj się z nami:

Fundacja im. Stefana Batorego

tel. 22 536 02 62

maszglos@batory.org.pl

Publikacja powstała w ramach Pracowni Samorządowej – projektu Fundacji Batorego współfinansowanego przez Open Society Fundations.

Organizator akcji

Masz Głos

FUNDACJA
BATOREGO